MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARNING SHAXS SHAKLLANISHIDAGI O'RNI

Ro'ziboyeva Soliha
Denov tadbirkorlik va pedagogika Instituti filologiya fakulteti Xorijiy til va adabiyoti yo'nalishi 1-bosqichtalabasi

Annotatsiya: Ushbu tezisda milliy va umuminsoniy qadriyatlarning yoshlar tarbiyasi hamda shaxs bo'lib shakllanishidagi o'rni haqida so'z yuritiladi. Unda milliy urf-odatlarimizning inson ma'naviyatini boyitishi va umuminsoniy qadriyatlar (adolat, tinchlik, bag'rikenglik) bilan qanday uyg'unlashib ketishi sodda tilda tushuntirilgan. Shuningdek, talabalarda Vatan tuyg'usi va keng dunyoqarashni shakllantirish yo'llari ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: qadriyat, milliy qadriyat, umuminsoniy qadriyat, shaxs, tarbiya, ma'naviyat.

Аннотация: В данной статье рассказывается о роли национальных и общечеловеческих ценностей в формировании личности. В ней простым языком объясняется, как народные традиции обогащают духовный мир человека и гармонично сочетаются с общечеловеческими ценностями, такими как справедливость, мир и толерантность. Также описаны пути воспитания у молодежи чувства патриотизма и широкого кругозора.

Ключевые слова: ценность, национальная ценность, общечеловеческая ценность, личность, воспитание, духовность.

Annotation: This article discusses the role of national and universal values in the formation of personality. It explains in simple terms how traditional customs enrich human spirituality and harmoniously combine with universal values such as justice, peace, and tolerance. It also outlines ways to foster a sense of patriotism and a broad worldview among young people.

Keywords: value, national value, universal value, personality, upbringing, spirituality.

Kirish: Hozirgi jadal globallashuv va keskin o'zgarishlar davrida har bir jamiyatning kelajagi, avvalo, uning barkamol, ma'naviy yetuk va ongli yoshlarini tarbiyalashga borib taqaladi. Bu jarayonda shaxsning dunyoqarashi, e'tiqodi va axloqiy mezonlarini shakllantiruvchi eng muhim poydevor bu – qadriyatlar tizimidir. Qadriyatlar insonning hayotdagi o'rnini belgilab beribgina qolmay, uning jamiyatga moslashuvi va o'z-o'zini anglashi uchun asosiy yo'naltiruvchi kuch sifatida xizmat qiladi.

Jamiyatda har bir inson o'zining milliy o'zligini saqlab qolgan holda, umuminsoniy tamoyillar asosida fikr yuritishi bugungi kunning dolzarb talabiga aylangan. Shu bois, mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, u milliy va umuminsoniy qadriyatlarning o'zaro dialektik bog'liqligini ochib berib, yosh avlodni vatanparvarlik, bag'rikenglik va insonparvarlik ruhida tarbiyalashning nazariy hamda amaliy jihatlarini tahlil qilishni taqozo etadi.

Mazkur ishning asosiy maqsadi – milliy va umuminsoniy qadriyatlarning shaxs ma'naviy qiyofasini shakllantirishdagi o'rni hamda ularning o'zaro uyg'unlik jihatlarini ochib berishdan iboratdir. Ushbu

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

maqsadga erishish uchun yoshlar ongida milliy o'zlikni anglash tuyg'usini yuksaltirish va ularni umuminsoniy madaniyatga hurmat ruhida tarbiyalash masalalari ko'rib chiqiladi.

Milliy va umuminsoniy qadriyatlar tushunchasi hamda ularning mazmun-mohiyati. Qadriyat — bu insoniyat va jamiyat uchun muhim bo'lgan, ularning ma'naviy va moddiy ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiladigan jamiki unsurlardir. Milliy va umuminsoniy qadriyatlar o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, shaxsning ijtimoiy shakllanishida alohida o'rin tutadi. Milliy qadriyatlar: Muayyan bir millat yoki xalqning asrlar davomida shakllangan tarixi, ona tili, madaniyati, urf-odatlari, an'analari va ma'naviy merosini o'z ichiga oladi. Milliy qadriyatlar insonning o'zligini anglashi, o'z ildizlariga tayanishi va tarixiy xotirasini saqlab qolishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ular inson ruhiyatiga bolalikdan boshlab oila, mahalla va ijtimoiy muhit orqali singadi.

Umuminsoniy qadriyatlar: Irqi, millyati va dinidan qat'i nazar, barcha insonlar uchun birdek qimmatli bo'lgan tamoyillardir. Bularga inson hayoti, huquqlari va erkinliklari, adolat, tinchlik, bag'rikenglik (tolerantlik), insonparvarlik va o'zaro hurmat kiradi. Umuminsoniy qadriyatlar turli madaniyatlar o'rtasida ko'prik vazifasini o'taydi.

Shunday qilib, milliy va umuminsoniy qadriyatlar insonning ma'naviy kamolotida ikki asosiy ustun bo'lib xizmat qiladi: milliy qadriyat insonni o'z o'zligidan uzilib qolmaslikka chorlasa, umuminsoniy qadriyat uni dunyo hamjamiyatiga moslashishiga ko'maklashadi.

Milliy qadriyatlarning shaxs ma'naviy-axloqiy kamolotiga ta'siri

Shaxs shakllanishida milliy qadriyatlarning o'rni beqiyosdir. Inson tug'ilib o'sgan muhitining urf-odatlari va qadriyatlari uning xarakteri, axloqiy mezonlari va ijtimoiy mas'uliyatini belgilaydi. Vatanparvarlik va sadoqat: Milliy g'oya va ajdodlar merosini o'rganish yoshlarda o mehnati, vatani va xalqiga bo'lgan cheksiz hurmatni uyg'otadi. O'z milliy qadriyatlarini bilgan shaxs o'z yurtining ravnaqi uchun mas'uliyatni his etadi. Axloqiy mezonlar va tarbiya: Oila bag'rida beriladigan milliy tarbiya — kattalarga hurmat, kichiklarga izzat, mehmondo'stlik, haqqoniylik va or-nomus kabi fazilatlar shaxsning ijtimoiy jamiyatda o'z o'rnini topishida ma'naviy kompas vazifasini o'taydi. Milliy o'zlikni anglash: Milliy dil, san'at va adabiyot orqali shaxs mezonlarini belgilaydi. Bu esa uni har xil yot va begona g'oyalar ta'siriga tushib qolishidan hisoblanadi (ma'naviy qalqon).

Poydevori milliy qadriyatlar bilan mustahkamlangan shaxs har qanday sharoitda ham o'zligini yo'qotmaydi, mustahkam hayotiy pozitsiyasiga ega bo'ladi.

Umuminsoniy qadriyatlarning global dunyoda shaxs dunyoqarashini kengaytirishdagi o'rni

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari rivojlangan davrda faqat milliy qadriyatlar doirasida cheklanib qolish yetarli emas. Zamonaviy shaxs global fikrlash va dunyo hamjamiyati bilan samarali muloqot qilish ko'nikmasiga ega bo'lishi lozim. Bag'rikenglik va madaniyatlararo muloqot: Umuminsoniy qadriyatlar shaxsda boshqa xalqlarning madaniyati, dini, urf-odatlari va qarashlariga hurmat bilan qarash (tolerantlik) tuyg'usini shakllantiradi. Bu esa millatlararo va dinlararo nizolarning oldini olishda asosiy omildir.Insonparvarlik va adolat: Umuminsoniy tamoyillar shaxsda inson qadr-qimmatini birinchi o'ringa qo'yishni, adolat va tenglik tamoyillariga amal qilishni o'rgatadi. Inson huquqlarini hurmat qilish va ularga rioya etish har bir ongli shaxsning burchiga aylanadi. Dunyoviy va zamonaviy tafakkur: Umuminsoniy qadriyatlar shaxsga ilmiy-texnik taraqqiyot yutuqlaridan bahramand bo mezonlarini tahlil qilish, dunyoqarashini kengaytirish va global muammolarga (ekologiya, tinchlik, xavfsizlik) daxldorlik hissi bilan qarashga imkon beradi.

Umuminsoniy qadriyatlarni o'zlashtirgan shaxs dunyo fuqarosi sifatida har qanday jamiyat va jamoada raqobatbardosh bo'la oladi.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Milliy va umuminsoniy qadriyatlarning uyg'unligi shaxsni ham ma'nan yetuk, ham zamonaviy dunyoda o'z o'rnini topa oladigan raqobatbardosh barkamol inson etib tarbiyalashning yagona va eng to'g'ri yo'lidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov.I.A. Yuksak ma'naviyat-yengilmas kuch.-Toshkent: "Ma'naviyat",2008.
2. Nishonova.Z.T, Alimboyeva Sh.Sh.Psixologiya(Yosh va pedagogic psixologiya).-Toshkent:O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati,2013.
3. Inomova.M.Oila pedagogikasi.-Toshkent. " O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati",2007.
4. Shermuhammedov.N.Falsafa (Fan metodologiyasi).-Toshkent:"Universitet",2015.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.